

OPONENTSKÝ POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

MENO HABILITANTA	PhDr. Viera Kačinová, PhD.
NÁZOV HABILITAČNEJ PRÁCE	Koncepcie rozvoja mediálnej kompetencie v kontexte nových trendov médií a paradigmatických zmien mediálnej výchovy.
ODBOR	habilitačné konanie a inauguračné konanie masmediálne štúdiá
ROZSAH PRÁCE	229 s./568 656 znakov.
MENO Oponenta	prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD.
PRACOVISKO Oponenta	Prešovská univerzita v Prešove, Ul. 17. novembra č.15 080 01 Prešov

HODNOTENIE

1. Zhodnotenie významu a originality riešenej problematiky

Predložená habilitačná práca s názvom *Koncepcie rozvoja mediálnej kompetencie v kontexte nových trendov médií a paradigmatických zmien mediálnej výchovy* si kladie za cieľ prostredníctvom viacnásobnej analýzy a komparácie koncepcií a modelov mediálnej kompetencie zahraničných odborníkov reprezentujúcich aktuálny stav poznania v danej oblasti identifikovať a explanovať relevantné kompetenčné komponenty. Autorka vyberá ťažiskové kategórie vlastností, v kontexte aktuálnych mediálnych trendov, ktoré chce redefinovať a následne projektovať v rámci novo kreovaného kompetenčného modelu. Rovnako autorka hlavný cieľ dosahuje aj s uvedenými parciálnymi cieľmi, ktoré sú stanovené a zoradené do jednotlivých kapitol práce, čím svoj výskumný problém realizuje a zároveň vymedzuje rozsah problematiky práce.

Aktuálnosť habilitačnej práce predstavujú samotné indikátory, ktoré sa na jednej strane opierajú o testovacie kritériami posudzovania úrovne mediálnej gramotnosti Európskej komisie známe ako *Testing and Refining Criteria to Assess Media Literacy Levels*. Tie sú zohľadnené hlavne v prvej kapitole práce, kde ich autorka podrobne hermeneuticky vykladá na základe viacnásobnej analýzy vybraných modelov, ktoré ako dodáva sú v tejto oblasti signifikantné (reprezentatívne) a predsa slúžia na predikciu modelov kumulatívnych obsiahnutých v nasledujúcich kapitolách. Na strane druhej uvádza deklarovанú spoločenskú požiadavku súvisiacu so strategickým významom mediálnej kompetencie v informačnej spoločnosti, spojenej s potrebou rozvoja aktívneho, kritického a úplného participatívneho občianstva jednotlivca v aktuálnych spoločenských podmienkach. V posledných desaťročiach pritom dochádza k výraznej dynamike využívať všetky možnosti a príležitosti digitálnych médií aj v oblasti vývoja a inovácií, ktoré v informačnej spoločnosti predstavujú dôležité ťažisko.

V tejto súvislosti autorka správne identifikuje aj javy, ktoré v rámci nových charakteristík komunikačného prostredia 21. storočia a nových foriem správania používateľov reflektuje aj identifikovaných formách digitálnych nerovností. O to viac, že prostredie Slovenska je v oblasti digitálnych kompetencií zraniteľné a nová paradigma mediálnej výchovy by mala čo najskôr reagovať na tento problém. Množstvo produkovaných digitálnych obsahov automaticky evokuje otázku pripravenosti spoločnosti na ich absorbovanie. Následne sa vytvára požiadavka na špecifické edukačné potreby jednotlivca, ktoré v aplikácii na nové trendy mediálnej kompetencie v nových požadovaných - ako autorka uvádza osobných, sociálnych, kultúrnych a občianskych kvalitách „konvergovanej kľúčovej mediálnej kompetencie“.

Originalita riešenia problematiky spočíva vo vybranej téme a zohľadnenie jej tvorivých aspektov:

- paradigmy modelov mediálnej kompetencie zahraničných odborníkov,
- edukačné poslanie, ako výchova pre život v modernej digitálnej spoločnosti,
- zvyšovanie edukácie v mediálnej oblasti a rozvoji mediálnej spôsobilosti jednotlivca, dôraz na špecifické edukačné potreby jednotlivca,
- ozdravenie mediálneho a informačného prostredia,
- projektovanie modelu viacnásobnej (integrovanej) mediálnej kompetencie 21. storočia.

2. Formálne zhodnotenie práce

Po formálnej stránke predložená habilitačná práca je pomerne dobre spracovaná. Predložená práca pozostáva zo štyroch hlavných kapitol, pričom gradácie práce vrcholí v kapitolách tri a štyri z jasne vyčlenenými podkapitolami. Štruktúra práce je logická, prehľadná a obsahovo vyvážená; medzi jednotlivými kapitolami je vyváženosť a vnútorná nadväznosť. Obsah predkladanej práce je relevantný k téme, ktorú sa autorka podujala spracovať. Kapitoly sú ďalej delené na podkapitoly. Rozsah práce je dostačujúci.

Po stránke grafickej a estetickej je práca kvalitne spracovaná, je úhľadná a prehľadná. Po formálnej stránke spĺňa požiadavky kladené na takýto druh práce. Vzhľadom na použité bibliografické pramene jazyk práce je odborný, vedecký, autorka používa odbornú terminológiu, pričom jej štýl je vedecký. Do tejto štruktúry autorka vhodne zaradila aj farebné obrazové a grafické štruktúry, čo viac robia prácu k predloženej habilitačnej téme prehľadnou a explicitne hermeneutickou.

Jazyková stránka habilitačnej práce je vyhovujúca. V práci je niekoľko drobných štylistických nedostatkov, ktoré neznižujú vecnú a odbornú úroveň a aj napriek tomu je habilitačná práca na veľmi dobrej úrovni. Autorka používa príliš dlhé názvy kapitol a podkapitol. Zápis tretej úrovne kapitol v obsahu pôsobí rušivo. Čo sa týka metodologického postupu je zvolený správne.

3. Úroveň rozpracovania teoretickej časti práce

Úroveň rozpracovania teoretickej časti práce je veľmi dobrá. Autorka hneď v predloženej prvej kapitole sleduje a logicky zdôvodňuje metodológiu a ciele spracovania preloženej témy. Následne je vhodne zaradená druhá kapitola, ktorej sa vysvetľuje mediálna kompetencia v kontexte zahraničných odborníkov. Nosnou časťou habilitačnej práce je tretia a štvrtá kapitola, ktorou autorka predstavuje modely a koncepcie mediálnych kompetencií s dôrazom na jednotlivca v spoločnosti. Osobne si myslím, že by bolo vhodné viac sa venovať téme edukácie kritického myslenia ako prostriedku ochrany a obrany v kontexte mediálnych kompetencií. Ale aj v tomto prípade autorka uvádza dôrazy na rozvoj kapacity kritického myslenia predstavujúcej ťažiskovú kvalitu, ktorú konverguje mediálna výchova. To podľa môjho názoru veľmi absentuje v systéme súčasnej spoločnosti. Kapitoly tri a štyri sú veľmi dobre spracované a poskytujú dôležité východiská pre aktuálnu situáciu a prax na Slovensku.

Osobitnú pozornosť chcem upriamiť na obnovenie edukačných podnetov, ktoré ako autorka uvádza vedú k znovunadobudnutiu kontroly a moci nad médiami vo vlastných životoch a posilneniu kapacity jednotlivcov vyhábať sa rizikám spojeným s ich využívaním, celkovo k zodpovednému využívaniu digitálnych prostriedkov aj formou implementácie návykov tzv. digitálnej diéty, detoxu, informačnej ekológie a pod. Už český psychiater Max Kašparů pri počiatkoch éry mobilných telefonátov a ponúkaných obsahov uviedol, parafrázujem: *“zvládnite tu techniku i jej obsahy, lebo inak ona zvládne/ovládne vás.”* A v tomto kontexte vnímam aj autorkin dôraz na potrebu zamerať edukáciu na rozvoj kvality ľudského bytia na úrovni uceleného rozvoja vlastných potencialít v osobnostnej integrite a k prostriedku osobného zdokonaľovania človeka.

4. Úroveň rozpracovania výskumu

Autorka pracovala s mnohými bibliografickými zdrojmi. Používala domácu ako aj cudzojazyčnú literatúru, pričom množstvo a reprezentatívnosť literatúry poukazuje na odbornosť v danej problematike. Rovnako veľmi pozitívne vnímam viaceré uvedené výskumy odborníkov hlavne zo zahraničia, o ktoré výsledky sa autorka opiera a vyhodnocuje ich praktický dopad. Skutočne je ich v habilitačnej práci pomerne dosť a prakticky s autorkinou konklúziou je možné ich použiť na viaceré ďalšie spracovanie každodenných edukačno-mediálnych výziev.

Z hľadiska spracovaných, komparovaných a vyhodnotených výskumov je v kontexte cieľa uvedená problematika mediálnej kompetencie do kontextu tzv. kľúčových kompetencií v znalostnej spoločnosti. V tomto kontexte autorka správne uvádza, že: *Uplatňovaním analytického, komparatívneho a deduktívneho prístupu kompetenčných modelov či aktuálnych požiadaviek na nich*

kladených v kontexte vybraných javov nového komunikačného prostredia a ich komparáciou s tzv. kľúčovými kompetenciami podľa vybraných koncepcií zisťujeme, že v prípade tzv. „nových kvalít“, ide aj o kvality, ktoré sú identifikované ako kľúčové kompetencie. To vedie ku konklúzii, že mediálna kompetencia ako výchova pre život v digitalizovanej spoločnosti asumujúca jej ťažiskové parametre (objasnené v práci a ďalšie) predstavuje „konvergovanú kľúčovú kompetenciu“, resp. určitú formu metakompetencie a predkladá vlastný koncept (model) takto ponímanej kompetencie.

Výsledky a prínos poznatkov v analyzovanej problematike je jednoznačný. Autorka práce preukázala schopnosť vedecky pracovať a vyhodnocovať získané informácie. Práca má jednoznačný prínos nielen pre odbornú, ale aj širšiu verejnosť. Záverom tejto analýzy potvrdzujem, že autorka veľmi vhodným a vedeckým spracovaním témy preukázala svoje kvalitné teoretické vedomosti, dlhoročné osobné skúsenosti a schopnosti v oblasti mediálnej edukácie.

5. Otázky pre habilitantku

- Ktoré konkrétne uvedené zahraničné postupy by ste odporúčali implementovať aj na Slovensku, aby sa zvýšila odolnosť voči rôznym typom dezinformácií, ale aj rôznym formám extrémizmu?
- V čom podľa vás stroskotala koordinácia mediálnej edukácie z pohľadu „štátu“? Je potrebné ju v súčasnosti podľa vás obnoviť? Prosím navrhnite jednoduchú schému takejto koordinácie z pohľadu kompetentných inštitúcií.

6. Záver

Predložená habilitačná práca reflektuje súčasné požiadavky v oblasti výchovných požiadaviek komunikačného prostredia 21. storočia. Ponúka aktuálne odborné prístupy symbiózu s sociálnymi, kultúrnymi, komunikačnými, občianskymi kompetenciami. Citlivo vníma ciele zmyslu mediálnej výchovy ako výchovy v k ontologickým okolnostiam života jednotlivca, do ktorého médiá podstatným spôsobom zasahujú a každodenne vplývajú.

Autorka predkladá návrh modelu mediálnej kompetencie ako kľúčovej konvergovanej kompetencie, ktorý je vyústením skúmania objektu jej habilitačnej i doterajšej vedecko výskumnej práce, pričom tvorí východisko poznávania, koncipovania a následne overovania východísk mediálnej výchovy v zmenených podmienkach médií v spojitosti na edukačnej reality.

V závere konštatujem, že predmetná habilitačná práca a jej závery sú svojou povahou a kvalitou nevyhnutne potrebnou odpoveďou na smerovanie ďalšieho výskumu v oblasti mediálnej komunikácie a kompetencii i ďalšieho smerovania hlavne z edukačného hľadiska.

SÚHRNNÉ STANOVISKO OPONENTA

Predložená habilitačná práca **spĺňa** požiadavky na uvedený typ kvalifikačných prác. Preto **odporúčam**, aby VR FMK UCM v Trnave po splnení všetkých ďalších náležitostí udelila **PhDr. Viere Kačínovej, PhD.** titul „docent“ pre odbor habilitačného konania a inauguračného konania masmediálne štúdiá.

V Prešove 30.7.2020

prof. ThDr. PaedDr. Ing. Gabriel Paľa, PhD., v.r.
oponent